

Miljø- og Fødevarerministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2016-2021

**Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for
Salten Langsø og dele af Gudenå**

Natura 2000-område nr. 52

Habitatområde H48

Fuglebeskyttelsesområde F33 og F35

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2015-2021
Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for
Salten Langsø og dele af Gudenå
Natura 2000-område nr. 52
Habitatområde H48
Fuglebeskyttelsesområde F33 og F35

Emneord:

Habitatdirektivet, fuglebeskyttelsesdirektivet,
Miljømålsloven, Natura 2000-plan.

Udgiver:

Miljø- og Fødevareministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet

Sprog: Dansk**År:**

2016

ISBN nr.

978-87-7091-747-6

Dato:

April 2016

Forsidefoto:

Mossø er med sine ca. 1660 ha Jyllands største og
Danmarks 3. største sø.
Fotograf: Henriette Bjerregaard.

Resume:

Natura 2000-plan for Salten Å, Salten Langsø,
Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af
Gudenå (nr. 52). Natura 2000-planen skal sikre
naturtilstanden for områdets udpegede arter og
naturtyper og bidrage til opnåelse af gunstig
bevaringsstatus. Områdets udpegede naturtyper
og arter beskrives. Der er foretaget
tilstandsvurdering af levesteder og naturtyper, og
der fastlægges målsætninger og indsatser for
naturtyperne og arterne.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

1. Natura 2000-planlægning	5
1.1 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne.....	6
1.2 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus	7
2. Områdebeskrivelse.....	8
2.1 Områdets udpegningsgrundlag.....	9
2.2 Tilstanden for områdets udpegede natur	10
2.2.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand.....	10
2.2.2 Sønaturtypers tilstand	11
2.2.3 Artslevesteders tilstand	12
2.2.4 Ynglefugles levesteders tilstand	13
3. Målsætninger	14
3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området	14
3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter	15
3.3 Modstridende naturinteresser.....	16
4. Indsatsprogram.....	18

*Miljø- og Fødevareminister
Esben Lunde Larsen*

En målrettet indsats for dansk natur

De 252 Natura 2000-områder indeholder nogle af Danmarks største og mest værdifulde naturområder. De ligger fordelt i hele landet fra nord til syd og øst til vest og repræsenterer en stor del af den danske biodiversitet. Hvert område har en plan, og nu offentliggøres Natura 2000-planerne for 2016-21.

Natura 2000-planlægningen blev iværksat af VK-regeringen i 2004 med nationale mål for gennemførelse af EU's naturdirektiver og tilskud til de lodsejere, der vil være med.

I planperioden 2016-21 vil der i halvdelen af Natura 2000-områderne være nye og mere grundlæggende indsatser for at sikre noget af Danmarks bedste natur. I de øvrige områder skal den indsats, der allerede er planlagt færdiggøres og vedligeholdes. Der er med de nye planer i særdeleshed fokus på de frivillige plejegræsordninger og en forbedring af tilskudssatserne hertil.

Fokus for indsatsen i perioden 2016-21 er:

- At færdiggøre og konsolidere indsatsen fra den første generation planer.
- At fortsætte arbejdet med at sikre naturpleje på de arealer, hvor det er nødvendigt for at sikre og forbedre naturtilstanden.
- At der i et mindre antal områder startes en indsats for at forbedre naturen gennem sammenkædning af eksisterende og særlig sårbar natur.
- At sikre en indsats mod invasive arter og målrettet forbedre levesteder for bl.a. truede ynglefugle.

Frivillighed er hjørnesteinen i gennemførelse af planerne for at fastholde den positive lodsejertilgang til sikring af naturen. Lodsejere og kommuner har allerede vist, at de gerne vil være med og har i stort omfang gennemført en målrettet naturindsats.

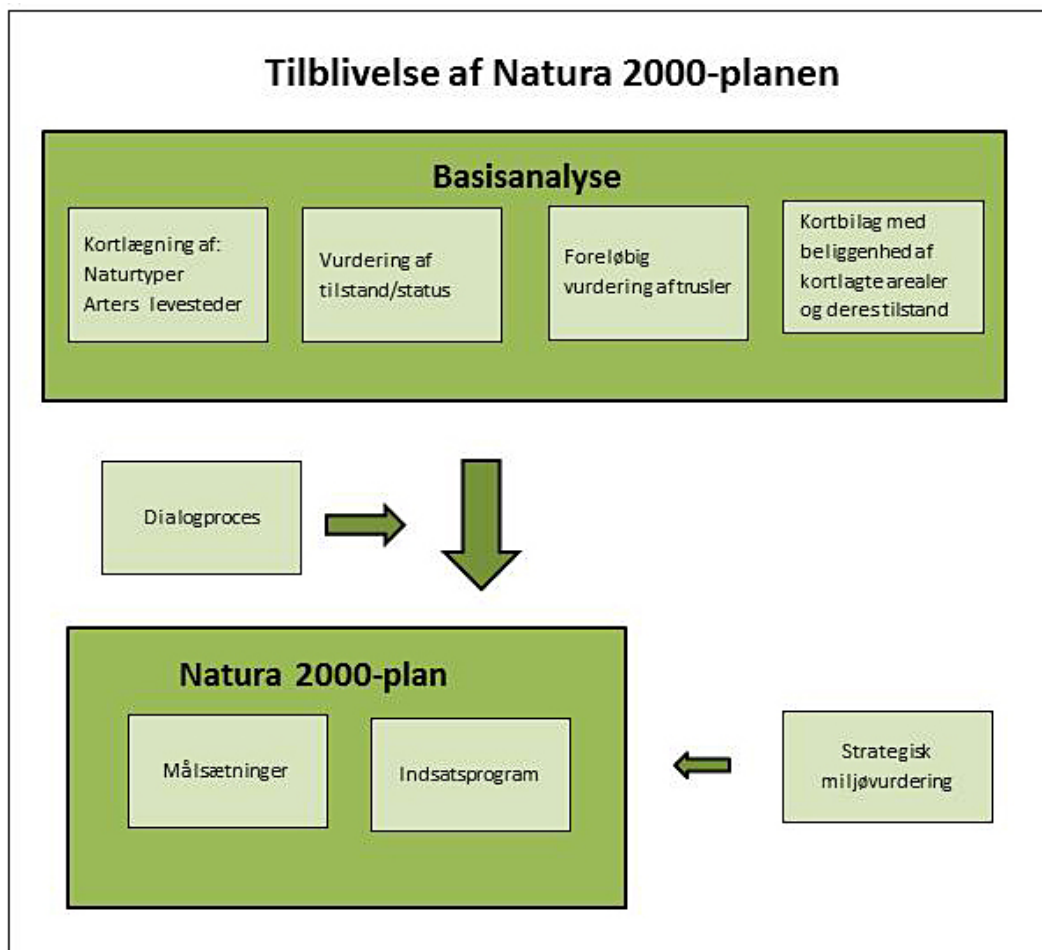
Jeg takker for de mange synspunkter og forslag, som lodsejere, kommuner og foreninger har bidraget med undervejs i den lange planproces. Der er også rejst spørgsmål, som ikke direkte vedrører planlægningen; men som er centrale for den danske gennemførelse af EU-forpligtigelser. Det gælder f.eks. spørgsmål om regulering af husdyrbrug, afgrænsning af Natura 2000-områder og om bestemmelsen af de enkelte naturtyper. Spørgsmål som Miljø- og Fødevareministeriet belyser og håndterer i anden sammenhæng.

Jeg ser frem til, at alle parter fortsat gør en indsats for at sikre vores natur og bidrager til den fortsatte diskussion af mål og midler i naturforvaltningen.

1. Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelsesdirektivet- og habitatdirektivet) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for en række naturtyper og arter, som på europæisk plan er sjældne, truede eller karakteristiske. Det sker ved at imødegå væsentlige negative påvirkninger og ved at opnå og sikre en god eller gunstig naturtilstand bl.a. gennem hensigtsmæssig forvaltning af de udpegede Natura 2000-områder. Med en målrettet forvaltningsindsats i områderne bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens biologiske mangfoldighed.

Med henblik på at fastsætte de langsigtede mål og prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen efter bestemmelserne i miljømålsloven og skovloven en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de 252 udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen revideres hvert 6. år, dog gælder planlægningen for de skovbevoksede, fredskovpligtige arealer (skovloven) for 12 år. De langsigtede mål gælder for flere planperioder, mens retningslinjerne for indsats revideres i hver planperiode.

Processen i tilblivelsen af en Natura 2000-plan.

Den foreliggende plan afløser i 2016 den gældende Natura 2000-plan 2010-15 efter miljømålsloven, idet indsatsprogrammet for planperioden 2010-15 forudsættes gennemført indenfor den gældende planperiode, (jvf., denne plans indsatsprogram, afsnit 4), mens de dele af planerne, som er udarbejdet efter skovloven gælder fra 2010-21. Denne plan er således 2. generation af Natura 2000-plan for arealer, der ikke er omfattet af skovloven.

På grundlag af erfaringerne med de første Natura 2000-planer reviderede folkettinget i 2013 miljømålsloven med henblik på at sikre en bedre dialog og inddragelse i Natura 2000-planlægningen og i gennemførelsen af planerne. Desuden er der indgået aftale mellem regeringen og Kommunernes Landsforening om, at 2. plangeneration i højere grad skal tage afsæt i mål- og rammestyrelse af kommunernes gennemførelse af planerne. I denne plan kommer det til udtryk i rammerne for planperiodens indsats.

Natura 2000-planen gælder for de arter og naturtyper, der har begrundet udpegningen af det enkelte beskyttelsesområde; men bidrager også til at sikre andre arter og naturtyper, som forekommer i områderne. Natura 2000-planen har fokus på arealrelaterede indsats og rummer ikke indsatskrav vedrørende vandkvalitet, som sikres gennem vandplanlægningen, ligesom der heller ikke stilles konkrete krav til reduktion af kvælstofdeposition, som ligeledes reguleres ad anden vej, ikke mindst gennem husdyrgodkendelsesloven.

1.1 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Denne plan vedtages i 2016 og erstatter Natura 2000-plan 2010-15, hvorefter kommunerne udarbejder bindende handleplaner med fokus på opgavefordelingen mellem myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatsen. Offentlige lodsejere er bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På områder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., evt. på grundlag af konsekvensvurderinger. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan være andre hensyn efter lovgivningen, der spiller ind. Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, heller ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering. Desuden er der ikke i planen taget stilling til forvaltningsindsatsens lokalisering eller valgte forvaltningsmetoder.

Der er i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af området. Eventuelle konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

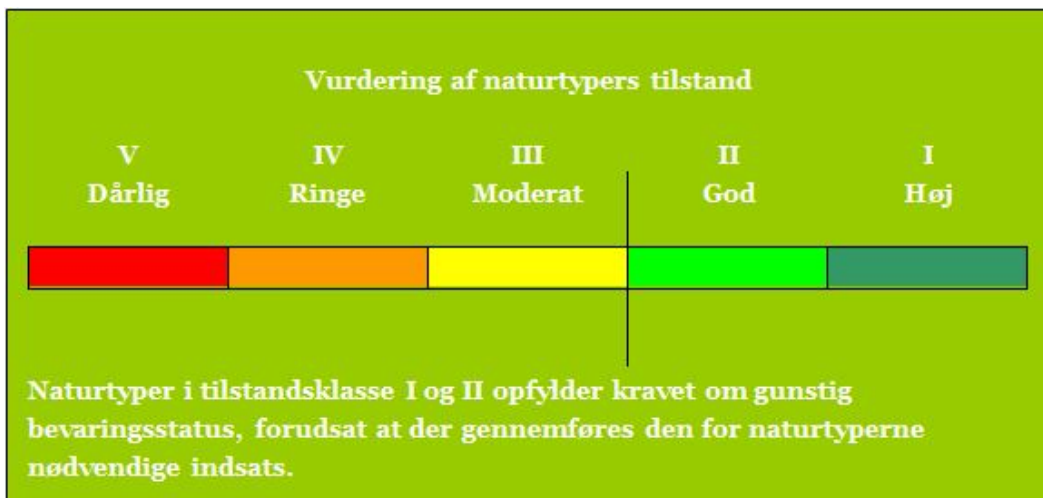
Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter og tilsvarende regler om konsekvensvurdering i andre ministeriers lovgivning.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner sammen med målsætningerne for naturen i området grundlag for handleplan, samt eventuel anden prioritering af forvaltningsindsats i området. Retningslinjer for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer, der er gældende til og med 2021, er indskrevet i Natura 2000-plan 2009-15 for området.

1.2 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus

Danmark har en forpligtelse til at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der begrunder udpegningen af de enkelte Natura 2000-områder. Bevaringsstatus er en vurdering af, hvordan naturtypens eller artens tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen, de negative påvirkninger eller forvaltningen i forhold til i dag, og der er således tale om en slags prognose for naturtypernes og arternes udviklingsretning.

Til brug for Natura 2000-planlægningen er der for en række naturtyper og nogle arter udviklet et naturtilstandssystem, der på baggrund af artsammensætning og umiddelbart synlige, forvaltningsbare strukturparametre som f.eks. tilgroning, udtørring og forstyrrelser angiver den aktuelle tilstand for naturtypen eller artens levested, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 815 af 27. juni 2007 med senere revisioner om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Tilstanden opgøres på en skala fra I-V, hvor naturtyper eller levesteder i tilstandsklasse I og II med en vedvarende nødvendig drift har gunstig bevaringsstatus, mens der for naturtyper eller arters levesteder i tilstandsklasse III-V typisk skal gennemføres en større indledende forvaltningsindsats, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet på sigt.

Tilstandsklasser for naturtyper

De enkelte parametre i tilstandssystemet gennemgås i basisanalyserne, og det kan heraf ses, hvilke tiltag der kan iværksættes for at sikre eller genoprette naturtyperne eller arternes levesteder.

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området består af ét habitatområde og to fuglebeskyttelsesområder. Mål og indsats for udpegningsgrundlaget for hhv. habitat- og fuglebeskyttelsesområder gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper og arters levesteder: Næringsrig sø (3150), skovbevokset tørvemose (91D0), elle- og askeskov (91E0), tør hede (4030), rigkær (7230), surt overdrev (6230), hængesæk (7140) og lobeliesø (3110) samt fugle som isflugt, sortspætte, stor skallesluger, rørhøg og havørn og andre arter som odder, bæklampret og damflagermus. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af området naturværdier.

Lysåbent, artsrigt rigkær på Odderholm, som er domineret af mosser, og som flankeres af ellesump ud mod Gudenåen. Fotograf: Henriette Bjerregaard.

Natura 2000-området har et areal på 4470 ha, hvoraf 178 ha er statsejet. Det afgrænses som vist i basisanalysen og på Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H48 og Fuglebeskyttelsesområde nr. F33 og F35. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figuren neden for er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Området er en del af det midtjyske søhøjland og omfatter et smalt bælte i den østlige del af Salten Ådal, Salten Langsø og dele af skovområderne på nord- og sydsiden af søen, ådalen omkring Gudenåen fra Voervadsbro til Gudensø samt Mossø, der afgrænser området mod øst.

Området nord og syd for Salten Langsø er fortrinsvis nåle- og løvskov, men der er også arealer med hede, mose og eng. Området er rigt på dødishuller med lobeliesøer, brunvandede søer eller hængesæk af tørvemosser.

Gudenådalen skærer området fra syd mod nord umiddelbart øst for Salten Langsø. Gudenåen løber gennem Mossøs vestlige del og fortsætter den nordpå til Gudensø efter at have modtaget tilløbet fra Salten Langsø. I Gudenådalen ligger flere betydelige eng-, kær- og moseområder, bl.a. Springbjerg Mose længst mod syd, Klosterkær ved Gudenåens udløb i Mossø, Odderholm mellem Mossø og Gudensø og Skærbro Kær længst mod nord.

De store søer og vandløb omgivet af skov i et forholdsvist uforstyrret område gør området velegnet som yngle- og rasteområde for mange fuglearter.

Der er syv fredede områder, som helt eller delvist er beliggende inden for Natura 2000-området.

Natura 2000-området ligger i Silkeborg, Skanderborg og Horsens kommuner og indenfor vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

De væsentligste naturforvaltningsmæssige opgaver i området knytter sig til fortsat sikring af sammenhængende drift og rydning af vedplanter på de lysåbne naturarealer.

En mere detaljeret områdebeskrivelse findes i basisanalysen.

2.1 Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 48		
Naturtyper:	Lobeliesø (3110)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Å-mudderbanke (3270)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Højmose* (7110)	Hængesæk (7140)
	Avneknippemose* (7210)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor med kristtorn (9120)
	Bøg på muld (9130)	Stilkege-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Lys skivevandkalv (1082)	Bæklampret (1096)
	Stor vandsalamander (1166)	Damflagermus (1318)
	Odder (1355)	

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 33		
Fugle:	Stor skallesluger (T)	Havørn (T)
	Fiskeørn (Y)	Stor hornugle (Y)
	Isfugl (Y)	Sortspætte (Y)

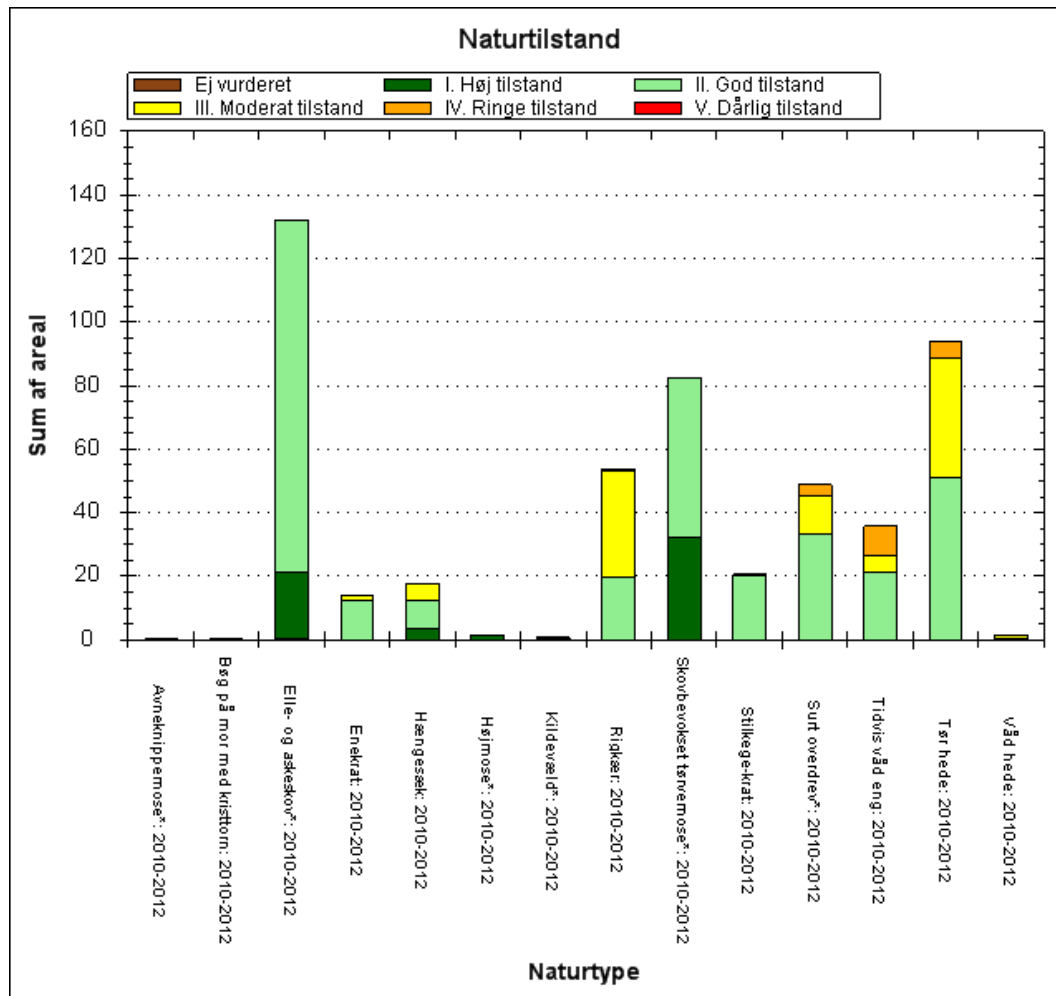
Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 35		
Fugle:	Rørhøg (Y)	Plettet rørvagtel (Y)
	Isfugl (Y)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen. Ved fuglearter: "T" = trækfugl, "Y" = ynglefugl.

2.2 Tilstanden for områdets udpegede natur

Neden for er vist den vurderede tilstand for de af områdets naturtyper og levesteder for arter, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem. Se basianalysen for beskrivelse af metoder og en mere detaljeret omtale af naturens tilstand i området.

2.2.1 Terrestriske naturtyper arealfordeling og tilstand

De kortlagte naturtyper areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2010-12. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basianalysen for området eller i MiljøGis. Her vises data for Natura 2000-basianalyserne, revideret december 2014. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2016-21, der er sendt i høring 19. december 2014 til 10. april 2015. Det er muligt at downloade alle data, der vises i MiljøGis, således at man kan arbejde med dem i egne IT-systemer.

Naturtilstanden af tør hede (4030) er god på godt halvdelen af arealet og moderat-ringe på den resterende del, hvor det er både arts- og strukturindekset, som er ugunstigt. Årsagen er primært tilgroning med vedplanter og græsser/urter, hvilket skyldes manglende drift og næringsbelastning. For arealet med våd hede (4010) er tilstanden for hovedparten af arealet moderat på grund af afvanding og tilgroning, mens en lille del er i høj tilstand. Ca. 2/3 af arealet med surt overdrev (6230) er i god naturtilstand, hvilket primært dækker over at der er indført en hensigtsmæssig drift, mens artsindekset for de fleste forekomster vedkommende er moderat-ringe, da floraen fortsat er forarmet som følge af tidligere tilgroning. Enebærkrattet er overvejende i god tilstand.

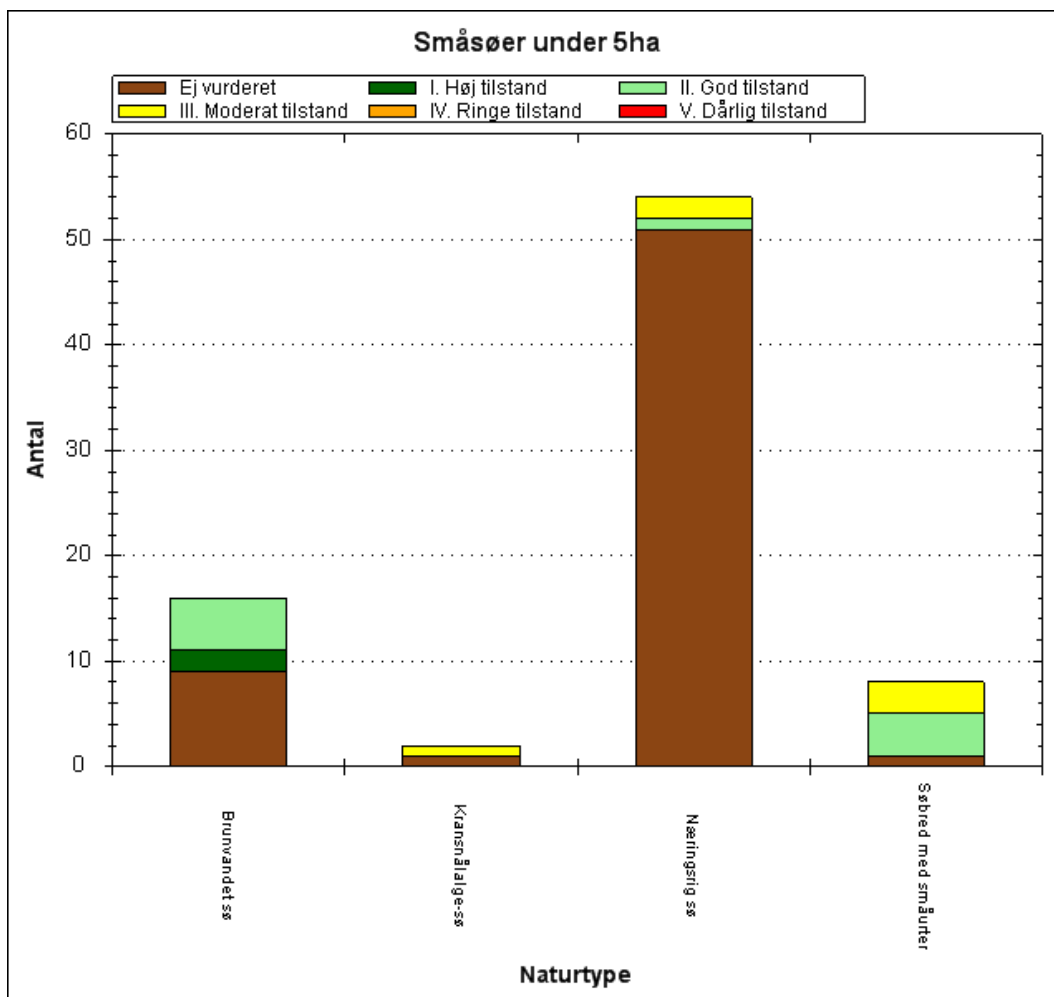
For arealet med tidvis våd eng (6410) ses det, at over halvdelen er i gunstig naturtilstand, mens resten er i moderat-ringe naturtilstand. Baggrunden for denne fordeling er, at strukturindekset er godt - højt på over 30 ha ud af i alt 36 ha, mens artsindekset er godt på halvdelen af arealet og

ringe-dårligt på den anden halvdel, hvilket indikerer, at vegetationen indeholder relativt få naturtype-karakteristiske arter. Én af årsagerne er manglende kontinuitet, og forarmning af floraen på grund af tidligere tilgroning, idet afgræsningen i bl.a. Klosterkær er igangsat for nylig.

For arealet med rigkær (7230) er kun godt 1/3 i god tilstand på grund af manglende drift og tilgroning, og fordi indholdet af rigkærarter er relativt lavt.

Den enlige højmosse (7110) er i høj naturtilstand, og dette gælder for både struktur og artsindeks. Arealet med hængesæk (7140) er overvejende i god-høj tilstand. Af den del, der er i moderat tilstand, er det primært et begrænset indhold af karakteristiske arter, der er årsagen. Tilstanden af hvas avneknippemose (7210) er god, mens langt hovedparten af arealet med kildevæld (7220) er i moderat-ringe naturtilstand, hvilket primært skyldes et begrænset indhold af karakteristiske arter. Det ses, at stort set hele arealet med skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer (elle-askeskov (91E0) og skovbevokset tørvemose (91D0)) er i god eller høj på grund af karakteristisk artsindhold og gunstige hydrologiske forhold.

2.2.2 Sønaturtypers tilstand

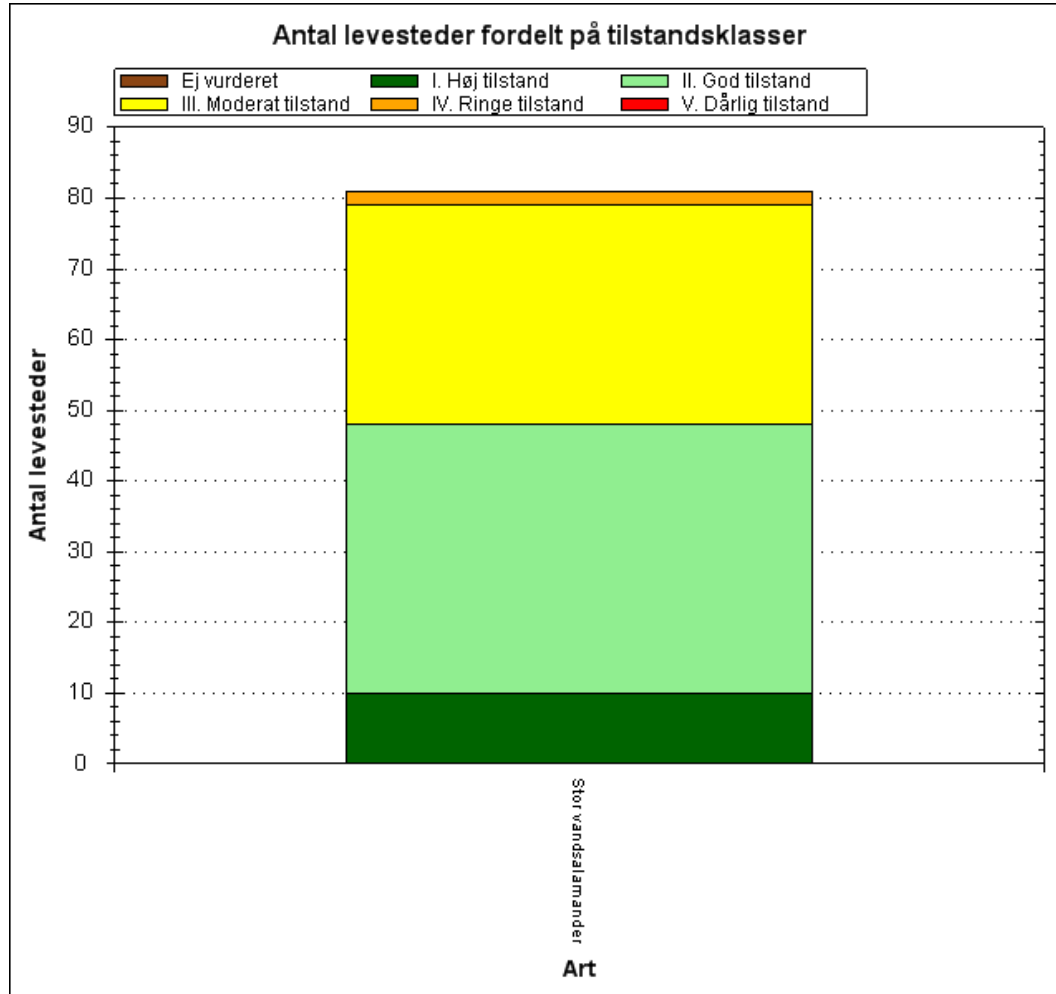

Antal og tilstand af de kortlagte småsøer i området.

Ud af de 16 brunvandede småsøer (3160) er 7 i høj eller god tilstand, mens de resterende 9 ikke er tilstandsvurderet. Af de to kransnålalgesøer (3140) er én i moderat tilstand, mens den anden ikke er vurderet. For de 54 småsøer af typen næringsrig sø (3150) er kun 3 tilstandsvurderet: én i god og 2 i moderat tilstand. For søer i moderat tilstand er årsagen typisk et ringe indhold af karakteristiske

arter. For de 7 tilstandsvurderede småsøer af typen søbred med småarter (3130) gælder, at 4 er i god og 3 er i moderat tilstand, især på grund af et ugunstigt artsindeks.

2.2.3 Artslevesteders tilstand

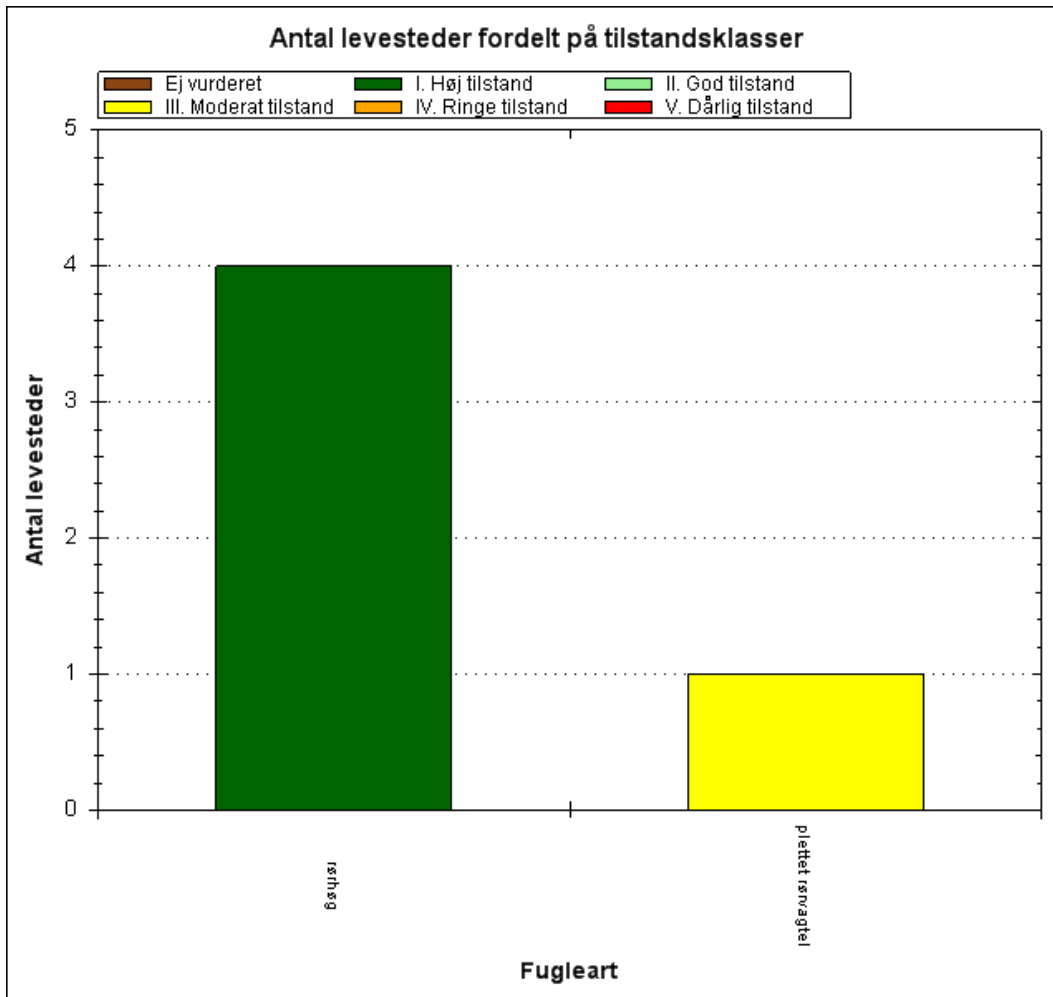

Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

Tilstandsvurderingen af områdets potentielle levesteder for stor vandsalamander viser, at 49 vandhuller er i gunstig naturtilstand, heraf er 10 i høj tilstand. 31 vandhuller er i moderat, mens kun 2 i ringe naturtilstand, hvilket primært skyldes et lavt indhold af de plantearter der indikerer gode livsbetingelser for stor vandsalamander.

De enkelte levesteders tilstand kan ses præsenteret på kort via Naturstyrelsens [MiljøGis](#).

2.2.4 Ynglefugles levesteders tilstand

Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

For de fire kortlagte levesteder for rørhøg er alle i en høj tilstand, mens levestedet for plettet rørvagtel er i en moderat tilstand - primært på grund af lav vandstand. De enkelte levesteders tilstand kan ses præsenteret på kort via Naturstyrelsens [MiljøGis](#).

Jagende rørhøg over rørskoven. Fotograf: Peter Bundgaard.

3. Målsætninger

Den **overordnede målsætning** for området angiver det overordnede sigte for, hvordan området skal udvikle sig for såvel at sikre det konkrete områdes integritet som for at bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og for om det rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. En betydning, der er vurderet ud fra:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få nationale/biogeografiske forekomster
- Truede naturtyper/arter
- Særligt danske ansvarsnaturtyper/arter.

De **konkrete målsætninger** fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. De konkrete mål tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levesteder efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af den bedste faglige viden.

Målsætningerne rækker udover den enkelte planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold, og afspejler desuden en afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser.

Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.

Målsætningen for området er således grundlaget for vurderingen af planer og projekter, som skal foretages i henhold til de regler, der gennemfører habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, bl.a. efter habitatbekendtgørelsen og naturbeskyttelseslovens § 19 b og skovlovens § 17, der skal sikre, at udpegningsgrundlaget i området ikke skades, herunder især at arealet af naturtyper og levesteder for arter er stabilt eller i udbredelse, at naturtypernes strukturer og funktioner fortsat er til stede, og at bestande af arterne viser, at arten på lang sigt vil kunne opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder.

3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Det overordnede mål for området er:

Områdets skove, lysåbne natur og mange søer og vandløb udgør et stort, sammenhængende naturområde med vægt på ekstensiv udnyttelse og retablering af de hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem våde og tørre naturtyper og med velegnede levesteder for områdets sjældne fuglearter samt for odder.

Søer og vandløb, herunder de to store vandløb Gudenåen og Salten Å, har gunstig naturtilstand. Specielt sikres områdets lobeliesøer en fortsat høj naturtilstand.

Områdets truede naturtyper og arter prioriteres højt, det gælder våd og tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng, rigkær og levesteder for lys skivevandkalv, som alle sikres en god-høj naturtilstand. Dette gælder også levestederne for den nationale ansvarsart damflagermus.

De store arealer med skovnaturtyper sikres gunstig tilstand med særlig fokus på skovbevokset tørvemose grundet den store udbredelse i området og på levesteder for de skovlevende fuglearter. Arealet af ovennævnte naturtyper og levesteder øges, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypen hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder.

Baggrund for den overordnede målsætning:

I dette Natura 2000-område er det et særligt nationalt ansvar at sikre skovbevokset tørvemose, idet der i området findes mere end 5 % af det samlede areal med denne skovnaturtype inden for Natura 2000-områder i den kontinentale del af Danmark.

3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Naturtyper og arter skal på sigt opnå en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres natur/skovtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.
- For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede ynglefugle og øvrige arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.
- De kortlagte levesteder for rørhøg og plettet rørvagtel inden for Natura 2000-området bringes til eller fastholdes i tilstandsklasse I eller II. Levestedernes geografiske placering fremgår af basisanalysen for området.
- Natura 2000-området bidrager til at sikre eller genoprette levesteder for en levedygtig bestand af de udpegede arter på nationalt og/eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for isfugl, stor hornugle og sortspætte som ynglefugle sikres eller øges, således at der er tilstrækkeligt med egnede ynglesteder for arterne i området. Afgørelser i forbindelse med konsekvens vurdering baseres på en konkret vurdering.
- Natura 2000-området, skal bidrage til at sikre levesteder for levedygtige bestande på nationalt og/eller internationalt niveau. Tilstanden og det samlede areal af levestederne for arterne stor skallesluger og havørn som trækfugle i området sikres eller øges, således at der findes egnede raste- og fødesøgningssteder for arterne. Afgørelser i forbindelse med konsekvensvurdering baseres på en konkret vurdering.

Gennem Døde Å ved Klosterkæret løber ca. 30 % af Gudenåens vandføring i dag. Fotograf Lasse Werling.

3.3 Modstridende naturinteresser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410) er naturtyper, som på nationalt biogeografisk niveau har haft så stor en tilbagegang, at de er opført som truede naturtyper.

Hvor elle- og askeskoven (91E0) er opstået inden for de sidste 20-30 år, kan der ske en prioritering af rigkær frem for elle- og askeskov, således at unge og ikke veludviklede partier af elle- og askeskoven kan ryddes til fordel for rigkær. Dette kan ske under forudsætning af, at det samlede areal af elle- og askeskov opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

Før udløbet i Mossø har Gudenåens løb siden omkring år 1100 være delt i Klosterkanalen, der blev etableret for at drive Klostermølle, og det oprindelige løb, den såkaldte Døde Å. For at sikre laksefiskenes vandring etablerede Skov- og Naturstyrelsen i 1990'erne en fisketrappe ved Klostermølle og et omløbsstryg, som sikrede passage mellem Gudenåen og Døde Å. Hovedparten af Gudenåens vandføring går nu gennem Klosterkanalen, mens ca. 30 % går gennem Døde Å, og dette er i Vandplanen identificeret som en spærring i vandløbet.

Øget vandføring i Døde Å kan medføre øget vandstand i Klosterkæret med risiko for at sommergræsning af rigkær og tidvis våd eng ikke længere vil være mulig. Hvis valget af ændrede vandløbsforhold i Gudenåen vil medføre modstridende interesse mellem på den ene side rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410) og på den anden side vandløb med vandplanter (3260), skal hensynet til naturtypen vandløb med vandplanter prioriteres højest, dog således at det i videst omfang søges sikret, at naturtilstanden af rigkær og tidvis våd eng ikke forringes ved afhjælpning af spærringen i vandløbet.

Plettet rørvagtel yngler i ferske sumpområder, eksempelvis vandområdernes star-zone eller ukultiverede engområder med tidvise oversvømmelser. Disse krav til ynglehabitat kan være - men behøver ikke være det - i konflikt med eventuelle tiltag med henblik på sikring af fortsat afgræsning af rigkær og tidvis våd eng. I tilfælde af modstridende interesser skal det i videst muligt omfang sikres, naturtilstanden af rigkær og tidvis våd eng ikke forringes.

Fisketrappen ved Klostermølle blev etableret i 1990'erne. Fotograf: Lasse Werling

4. Indsatsprogram

Opfyldelsen af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever de EU-retlige forpligtelser, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i 2. planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i 1. planperiode fastholdes og afsluttes, og der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer.

Indsatsen fra de gældende planer 2010-15 videreføres. Hvis den forudsatte indsats for planperioden 2010-15 ikke er gennemført, når de kommunale handleplaner for 2. planperiode træder i kraft, forudsættes det, at den allerede igangsatte indsats færdiggøres i 2. planperiode, med mindre den udestående indsats vil være i strid med nærværende plan.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer.

Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

Områdets fredskovpligtige skovnaturtyper er omfattet af retningslinjer i Natura 2000-planen 2010-15 og videreføres i denne plan.

Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
4. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
5. Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte Life-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-15 afsluttes.

6. For skovnaturtyper skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen.
7. Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

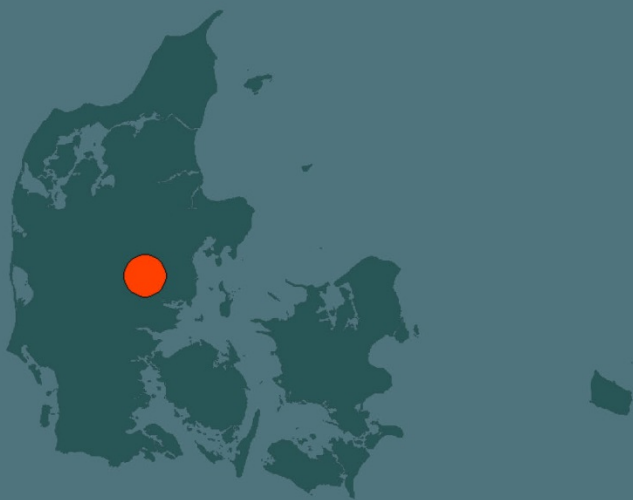
Områdespecifikke retningslinjer

1. Der sikres sammenhæng mellem forekomster af surt overdrev (6230) og rigkær (7230) med henblik på at gøre arealet mere robust overfor klimaændringer, for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer og for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
2. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
3. Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på skovbevokset tørvemose (91D0), som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale nærmere på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå.

Den brunvandede Bundløs Sø i Salten Ådal er potentielt levested for den truede lys skivevandkalv og hængesækken er voksested for den truede plante blomstersiv og mange andre sjældne arter.
Fotograf: Henriette Bjerregaard.

Miljø- og Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00
www.nst.dk